

ให้เสียงเยาวชนมี ‘ความหมาย’: เปิดกระบวนการนโยบายให้เยาวชนมีส่วนร่วม

วรรณ เลิศรัตน

Highlights

- เยาวชนไทยขาดช่องทางการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายอย่างมีความหมายตามสิทธิที่พวกเขาพึงมี ส่งผลให้นโยบายไม่ตอบสนองความต้องการของพวกเขาอย่างตรงจุด และเร่งความขัดแย้งในสังคม
- เยาวชนมีอิทธิพลต่อผู้กำหนดนโยบายในระดับการเมืองจำกัด โดยเฉพาะกลุ่มที่ยังไม่มีสิทธิเลือกตั้ง เพราะไม่ใช่ฐานเสียงของฝ่ายการเมือง ฉะนั้น ควรลดอายุผู้มีสิทธิเลือกตั้งจาก 18 เหลือ 15 ปี เพื่อขยายฐานเสียงเยาวชน พร้อมทั้งลดอายุผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งจาก 25 เหลือ 18 ปี เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนสามารถเป็นผู้กำหนดนโยบายได้เอง
- ไทยมีสภาเยาวชนเป็นกระบอกเสียงของเยาวชน แต่ในปัจจุบันสภาขาดความเป็นตัวแทนที่ดีและบทบาทเชิงนโยบาย จึงควรปฏิรูปสภาให้มาจากการเลือกตั้ง เป็นอิสระจากการควบคุมของหน่วยงานราชการ รวมถึงมีอำนาจในการร่วมให้ความเห็นและตัดสินใจนโยบายมากขึ้น

ฉบับที่ 12
ตุลาคม 2022

ที่มา: 101

ไม่มีฝันโตของเยาวชนไทยยิ่งใหญ่ไปกว่า ฝันที่จะถูกรับฟัง เป็นอิสระ และได้รับการสนับสนุน¹ แต่ฝันนั้นยังดูไกลเกินเอื้อมนัก โดยเฉพาะในโลก ของ ‘กระบวนการนโยบายสาธารณะ’

ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา เด็กและเยาวชน พยายาม ‘ส่งเสียง’ ถึงผู้กำหนดนโยบายทุกระดับ อย่างกระทู้อีรื้อรันและทรงพลังที่สุดเท่าที่เคย ปรากฏในรอบหลายทศวรรษ เรียกร้องอิสระจาก การบังคับควบคุมและปัญหานานัปการซึ่งเหนี่ยว รังมิให้พวกเขาเติบโตและเติมเต็มความฝันได้ อย่างเต็มที่ เช่น ปัญหาการศึกษาที่ย่ำแย่และ การเมืองที่สิ้นหวัง พร้อมทั้งเรียกร้องการสนับสนุน ที่พวกเขาสมควรได้รับ

เราทุกคนต่าง ‘ได้ยิน’ เสียงนั้นชัดเจน แต่การส่งเสียงดังต่อเนื่องไม่หยุดหย่อนของ เยาวชนก็สะท้อนว่าเสียงของพวกเขา ‘ได้ยินแต่ ไม่ถูกรับฟัง ดังแต่ไร้ความหมาย’

การขาดช่องทางส่งเสียง-มีส่วนร่วมเชิง นโยบายอย่างมีความหมายนี้ถือเป็นปัญหาที่ต้อง เร่งแก้ไข มิฉะนั้นเราจะไม่สามารถตอบสนอง ปัญหาและความต้องการของเยาวชนได้ตรงจุด กลายเป็นอุปสรรคเรื่องจริงที่ขวางกั้นอนาคตของ พวกเขาและสังคม อีกทั้งยังจะผลักดันให้เยาวชน ต้องส่งเสียงผ่านการชุมนุมประท้วงมากขึ้น ซึ่ง เมื่อประกอบกับความพยายามของรัฐบาลใน การกดปราบการชุมนุมอย่างรุนแรงแล้ว จะเร่ง ความขัดแย้งแบ่งขั้วในสังคมและบ้านทอน เสถียรภาพทางการเมือง

คิด for คิดส์ โดยความร่วมมือระหว่าง 101 PUB กับ สสส. ชวนสำรวจปัญหาการขาด ช่องทางการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายของ เด็กและเยาวชนในกระบวนการนโยบาย และ เสนอแนวทางเพื่อขยายช่องทางดังกล่าวผ่าน นโยบาย ‘สามเสาหลัก’ ได้แก่ ลดอายุขั้นต่ำและ ขยายช่องทางการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปฏิรูป

สภาเยาวชนให้เป็นกระบอกเสียงเชิงนโยบายที่อิสระ และให้นักเรียน-นักศึกษามีส่วนร่วมในนโยบายของระบบการศึกษา

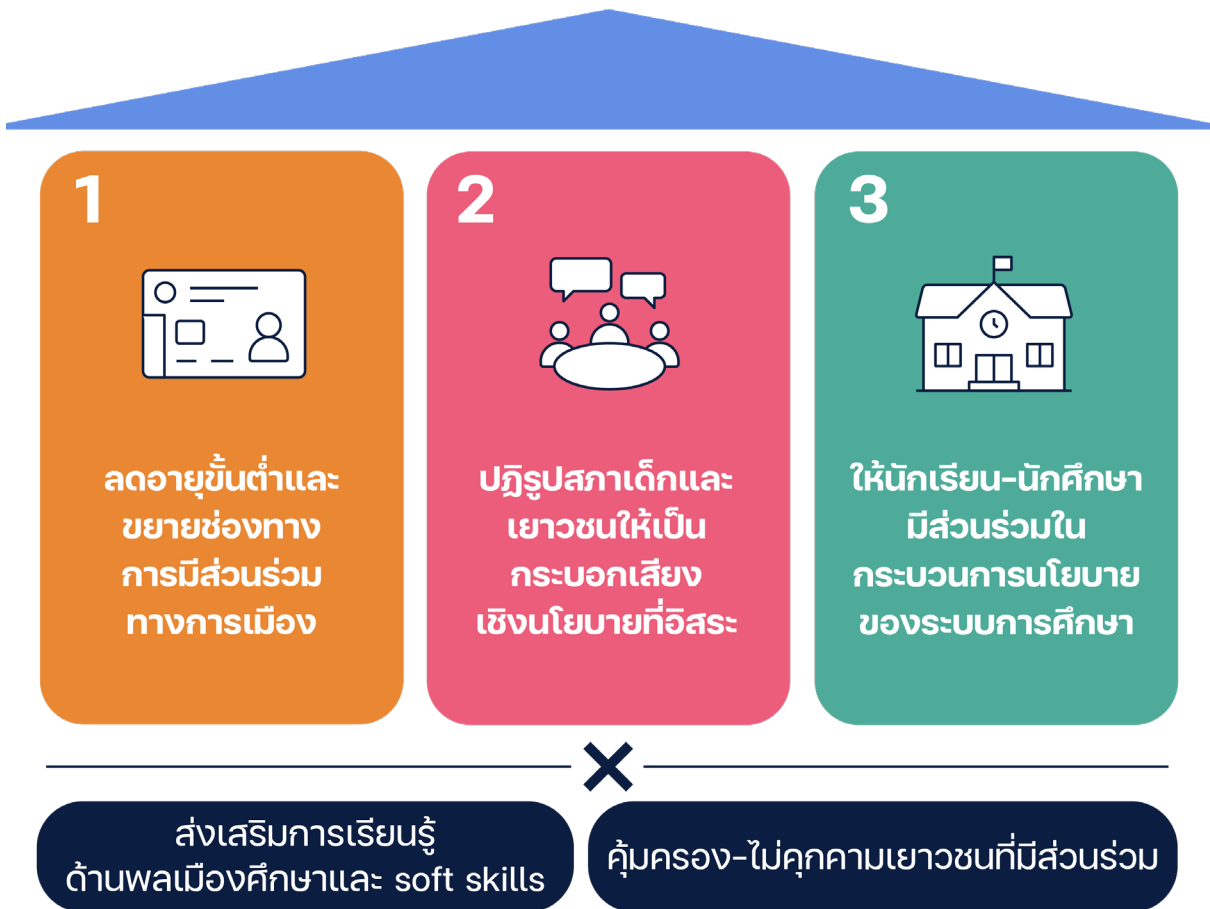
ทั้งนี้ ในการเข้าใจและขบคิดถึงวิธีแก้ปัญหาข้างต้น ต้องเริ่มจากตั้งหลักคิดว่าเด็กและเยาวชนมี 'สิทธิ' ที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการ

นโยบาย โดยเฉพาะเมื่อนโยบายนั้นอาจส่งผลกระทบต่อพวกเขาในวันนี้หรือวันข้างหน้า² ผู้ใหญ่จะตัดสินใจแทนโดยมิรับฟังเสียงของพวกเขาไม่ได้ ที่สำคัญ ผู้ใหญ่ต้องไม่ด้อยค่าความเห็น รวมถึงเชื่อมั่นในความสามารถและศักยภาพที่จะเรียนรู้ของพวกเขาในกระบวนการมีส่วนร่วมด้วย

แผนภูมิที่ 1

สามเสาหลัก สองฐานนโยบาย ขยายช่องทางการมีส่วนร่วมของเยาวชน

เสาหลักที่ 1: ลดอายุขั้นต่ำ และขยายช่องทางการมีส่วนร่วม ทางการเมือง³

ระบอบการเมืองของคนแก่ โดยคนแก่ เพื่อ คนแก่... ยากจะหลีกเลี่ยงเยาวชน

เสาหลักที่หนึ่งคือการเปิดช่องทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองสำหรับประชาชนทั่วไปให้เยาวชนเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมยิ่งขึ้น – ให้เสียงของเยาวชนมีความหมายเท่าเทียมกับเสียงของผู้ใหญ่มากขึ้น

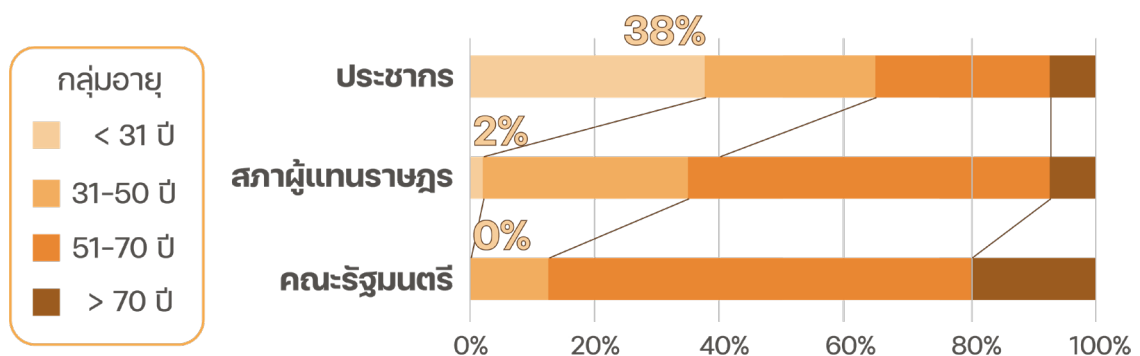
ทุกวันนี้เยาวชนขาดช่องทางการมีส่วนร่วมในระบอบการเมือง ซึ่งเป็นเหมือนระบอบ 'ชราธิปไตย – ของคนแก่ โดยคนแก่ เพื่อคนแก่' ภายใต้ระบอบนี้ เยาวชนไม่มีสิทธิเป็นผู้กำหนดนโยบายเอง เพราะกฎหมายกำหนดอายุขั้นต่ำในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และสมาชิกสภาท้องถิ่นไว้ที่ 25 ปี⁴ ส่วนอายุขั้นต่ำในการเป็นรัฐมนตรีและผู้บริหารท้องถิ่นก็สูงถึง 35 ปี⁵

ผู้กำหนดนโยบายที่เป็นผู้แทนคนรุ่นใกล้เคียงกับเยาวชนยังมีจำนวนน้อยมาก จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2021 ไทยมีประชากรอายุไม่เกิน 30 ปีถึง 24.5 ล้านคน คิดเป็น 38% ของประชากรทั้งหมด⁶ แต่กลับมี ส.ส. ที่มีอายุในช่วงดังกล่าวเพียง 12 คนจากทั้งหมด 500 คน หรือคิดเป็น 2% เท่านั้น⁷ และไม่มีรัฐมนตรีในวัยนี้แม้แต่คนเดียว⁸

ซ้ำร้าย เยาวชนยังมีอิทธิพลต่อผู้กำหนดนโยบายสูงอายุเหล่านั้นได้จำกัดมาก เพราะมีทรัพยากรทางการเมืองที่พวกเขาต้องการน้อยกว่าผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นเงิน อำนาจหน้าที่การทำงาน หรือเครือข่ายอุปถัมภ์ กลุ่มที่อายุต่ำกว่า 18 ปีไม่มีแม้กระทั่งสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งแทบจะเป็นทรัพยากรอย่างเดียวกับที่เยาวชนสามารถมีเท่าเทียมกับผู้ใหญ่ได้เมื่อปราศจากสิทธินี้ จึงมีโอกาสสูงที่เสียงเยาวชนจะไร้ค่าสำหรับผู้กำหนดนโยบาย

แผนภูมิที่ 2

สัดส่วนประชากร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรี แยกตามอายุ

ที่มา

คิด for คิดส์ คำนวณจากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2021); Inter Parliamentary Union (2019)

ลองสังเกตว่าประเด็นนโยบายที่เยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปีเป็นผู้เรียกร้องหลัก เช่น ชีวิตในโรงเรียน การสอบเข้ามหาวิทยาลัย การขาดแหล่งเล่น-แหล่งเรียนรู้ และความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชน แทบไม่เคยถูกรัฐบาลใดหยิบยกขึ้นมาพูดคุยและพัฒนานโยบายตอบสนองอย่างจริงจัง เพราะพวกเขาไม่ใช่ฐานเสียงในการเลือกตั้ง

หนึ่งในวิธีพื้นฐานและตรงไปตรงมาที่สุดในการเปิดช่องทางให้เยาวชนส่งเสียงในระบอบการเมืองได้อย่างมีความหมายจึงควรเริ่มจากจุดนี้คือให้เยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปีมีสิทธิเลือกตั้ง

เปลี่ยนระบอบประชาธิปไตยให้เป็นประชาธิปไตยของทุกคน เปลี่ยนเสียงเยาวชนให้ถูกรับฟังและมีความหมายต่อนโยบายสาธารณะ

ลดอายุขั้นต่ำ กำระบอบผู้แทนให้เด็กลง ใจเสียงเยาวชนมีความหมาย

คิด for คิดส์ เสนอให้ลดอายุผู้มีสิทธิเลือกตั้งจาก 18 ปี เหลือ '15 ปี' ครอบคลุมสิทธิเลือกตั้ง ส.ส. สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น สิทธิออกเสียงประชามติ ตลอดจนสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองทางตรง เช่น การเข้าชื่อต่อรัฐสภา และสภาท้องถิ่น เป็นต้น

การลดอายุเช่นนี้จะส่งผลให้ฝ่ายการเมืองรับฟังเยาวชนอายุ 15-17 ปีอย่าง 'เสมอภาค' กับพลเมืองกลุ่มอื่นมากขึ้น เพราะกลายเป็นฐานเสียงเลือกตั้งเช่นกัน ทำให้เกิดนโยบายที่ตอบสนองปัญหาและความต้องการของพวกเขาเพิ่มขึ้น

การลดอายุยังนับว่าได้สัดส่วนกับหน้าที่และความรับผิดชอบตามช่วงวัย เพราะเยาวชน

อายุ 15 ปีขึ้นไปถูกศาลสั่งลงโทษอาญาได้แล้ว⁹ จึงควรต้องมีสิทธิร่วมกำหนดกฎหมายที่อาจถูกนำมาใช้ตัดสินความผิดและลงโทษตนเอง อีกทั้งยังรับจ้างงานได้แล้วและมีโอกาสเสียภาษีมากขึ้น¹⁰ จึงควรต้องมีสิทธิร่วมกำหนดการจัดเก็บภาษีและการใช้งบประมาณ ซึ่งตนเองอาจต้องร่วมจ่ายด้วยรายได้จากน้ำพักน้ำแรง

ที่สำคัญ เยาวชนยิ่งอายุน้อย ยิ่งต้องรับผลกระทบจากการตัดสินใจประเด็นนโยบายระยะยาว เช่น สิ่งแวดล้อม ผังเมือง และการศึกษา มากกว่าและยาวนานกว่า จึงควรต้องมีสิทธิร่วมตัดสินใจ เพื่อให้พวกเขาได้กำหนดอนาคตของตนเอง ลดการตัดสินใจแทนกันข้ามรุ่น

ตัวอย่างประเทศที่ลดอายุให้เยาวชนอายุ 16 ปีขึ้นไปเลือกตั้งได้ทุกระดับ ได้แก่ ออสเตรเลีย อาร์เจนตินา และมอลตา ขณะที่บางประเทศก็ให้เยาวชนช่วงอายุดังกล่าวเลือกตั้งได้เฉพาะในระดับท้องถิ่น เช่น เอสโตเนีย เยอรมนี (บางรัฐ) และสกอตแลนด์¹¹

นอกจากนี้ คิด for คิดส์ ยังเสนอให้ลดอายุผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งทางการเมืองจาก 25 ปี เหลือ '18 ปี' ควบคู่กับลดอายุนิติภาวะจาก 20 ปี เหลือ 18 ปีตามบรรทัดฐานสากล (175 จาก 195 ประเทศทั่วโลก กำหนดอายุนิติภาวะไว้ไม่เกิน 18 ปี)¹²

การลดอายุข้างต้นจะเปิดโอกาสให้เยาวชนเป็นผู้กำหนดนโยบายได้โดยตรง ซึ่งย่อมจะเข้าใจและตอบสนองปัญหาและความต้องการของคนรุ่นเดียวกันหลายเรื่องได้ดีกว่า อีกทั้งยังสมเหตุสมผลบนหลักการที่ว่า บุคคลที่บรรลุนิติภาวะหรือมีความสามารถสมบูรณ์ตามกฎหมายแล้ว ควร 'มีสิทธิ' สมัครรับเลือกตั้งและดำรงตำแหน่ง

ทางการเมืองเสมอหน้ากันทุกคน ส่วนจะ 'เหมาะสม' ต่อการดำรงตำแหน่งหรือไม่ ก็ให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจเองผ่านคูหาเลือกตั้ง

ตัวอย่างประเทศที่ให้ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไปสมัครรับเลือกตั้งได้ทุกตำแหน่ง รวมถึงตำแหน่งบริหารสูงสุดอย่างประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรี ได้แก่ ออสเตรเลีย ฟินแลนด์ และเนเธอร์แลนด์¹³

ที่มา: UK Parliament

ที่มา: Finnish Government

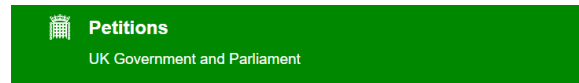
Mhairi Black ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. สหราชอาณาจักรครั้งแรกเมื่ออายุ 20 ปี / Sanna Marin ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ท. ครั้งแรกเมื่ออายุ 27 ปี และขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีฟินแลนด์เมื่ออายุ 34 ปี

ขยาย-ปรับช่องทางการมีส่วนร่วมทางตรง ให้เข้าถึงได้ง่าย-สอดคล้องกับพฤติกรรม

การเปิดช่องทางการมีส่วนร่วมผ่านระบอบ 'ผู้แทน' เพียงด้านเดียวไม่เพียงพอที่จะให้เยาวชนส่งเสียงได้อย่างมีความหมาย จำเป็นต้องเปิดช่องทางการมีส่วนร่วม 'ทางตรง' ไปพร้อมกันด้วย

ฉะนั้น คิด for คิดส์ จึงเสนอให้ขยายและปรับช่องทางการมีส่วนร่วมทางตรงของประชาชนให้เข้าถึงได้ง่ายขึ้นและสอดคล้องกับพฤติกรรมของเยาวชน ซึ่งมักมีส่วนร่วมแบบเป็นปัจเจกไม่ผ่านองค์กรจัดตั้ง (เช่น พรรคการเมือง) ตอบสนองประเด็นเฉพาะ และผ่านช่องทางออนไลน์¹⁴ ด้วยมาตรการต่อไปนี้

1. จัดตั้งระบบเรียกร้องออนไลน์ (E-petition) ของสภาผู้แทนราษฎร: ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถเข้าชื่อกันเพื่อเรียกร้องหรือซักถามต่อรัฐบาล ผ่านเว็บไซต์สภาผู้แทนราษฎร หากมีผู้เข้าชื่อครบ 1 หมื่นคน ให้รัฐบาลต้องตอบกลับข้อเรียกร้องนั้นภายใน 30 วัน ดังเช่นในสหราชอาณาจักร

Petition

Start school at 10am to help teenagers with tiredness

The Government should change the time that schools start to help us take more in.

[More details](#)

[Sign this petition](#)

16,572 signatures

[Show on a map](#)

100,000

 Government responded

This response was given on 22 September 2022

“ All schools currently have the autonomy and the flexibility to decide when their school day should start and finish and the Government has no plans to change this.

The decision on when to start the school day lies with individual schools.

ที่มา: UK Government and Parliament

ประชาชนสหราชอาณาจักร 16,572 คน เข้าชื่อผ่านระบบ E-petition ยื่นข้อเรียกร้องให้เปลี่ยนเวลาเริ่มคาบเรียนแรกเป็น 10.00 น. เพื่อบรรเทาความเหนื่อยล้าของวัยรุ่น

2. ปรับรูปแบบการสอบถามความเห็นประชาชน: กำหนดคำถามและเลือกรูปแบบการสอบถามให้เหมาะกับประชาชนกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น โดยอาจใช้แบบสอบถามออนไลน์ที่เข้าใจและตอบง่าย รวมถึงใช้การประชุมออนไลน์ในช่วงเวลาที่กลุ่มเป้าหมายสะดวกและผู้เข้าร่วมแสดงความเห็นได้ง่าย

3. พัฒนาระบบเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายออนไลน์: พัฒนาแพลตฟอร์มในเว็บไซต์รัฐสภาให้สามารถเข้าร่วมกลุ่มริเริ่ม สื่อสาร พัฒนาร่างกฎหมายร่วมกัน และลงชื่อได้โดยตรงและสะดวกยิ่งขึ้น

4. พิณฟูสิทธิการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง: ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 5 หมื่นคนสามารถเข้าชื่อกันเพื่อขอให้สภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐสภาพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงได้

การปรับ ‘กติกากฎหมาย’ – เปิดช่องทางการมีส่วนร่วมทั้งแบบตัวแทนและแบบทางตรงให้

เยาวชนเข้าถึงได้ตามข้อเสนอเหล่านี้ จะช่วยให้เสียงเยาวชนมีความหมายต่อนโยบายยิ่งขึ้น แต่ก็ยัง ‘ไม่เพียงพอ’

อย่าลืมนะว่าโลกจริงเต็มไปด้วย ‘กติกากฎหมาย’ ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอื่นมากมายที่ทำให้เยาวชนมีส่วนร่วมและถูกรับฟังได้น้อยกว่า เช่น ถ้าเยาวชนสมัครรับเลือกตั้งได้จริง ลองนึกดูว่าในระยะสั้น พรรคการเมืองจะส่งพวกเขาลงสมัคร ‘ข้ามหัวผู้หลักผู้ใหญ่’ ในพื้นที่ที่น่าจะชนะมากน้อยแค่ไหน?

จริงอยู่ว่าการปรับกติกากฎหมายจะส่งผลให้ ‘กติกาอื่น’ ค่อยๆ เปลี่ยนตามในระยะยาว ซึ่งอาจกินเวลาหลายปีหรือหลายสิบปี ในระหว่างนั้น เยาวชนควรต้องมี ‘ช่องทางเฉพาะพิเศษ’ ให้ส่งเสียงได้อย่างมีความหมายยิ่งขึ้น ข้อเสนอเสาหลักที่สองและสามมุ่งเสริมสร้างช่องทางดังกล่าวในกระบวนการนโยบายระดับภาพกว้างและระดับระบบการศึกษาตามลำดับ

เสาหลักที่ 2: ปฏิรูปสภาเยาวชนให้เป็นกระบอกเสียงเชิงนโยบายที่อิสระ

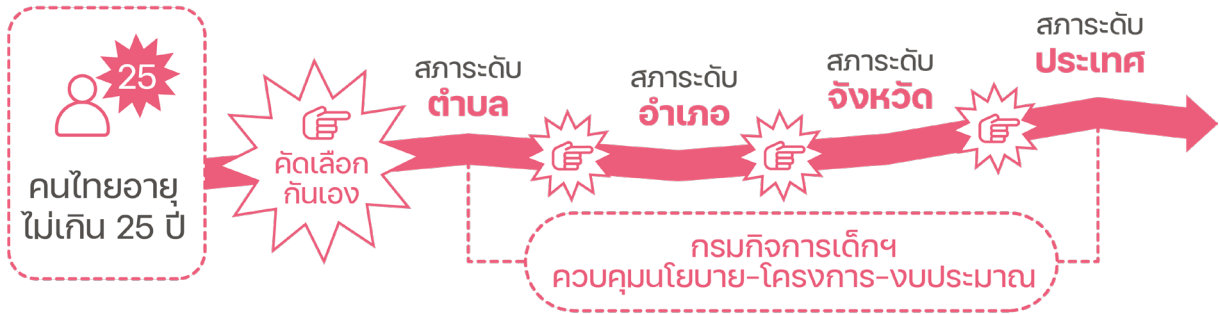
4 ปัญหาสภาเยาวชน: ขาดอิสระ-บทบาทเชิงนโยบาย-ทรัพยากรสนับสนุน

เสาหลักที่สองคือการปฏิรูป ‘สภาเยาวชน’ ให้เป็นกระบอกเสียงเชิงนโยบายของเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ

สภาเยาวชนถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่หลายประเทศและหน่วยงานทั่วโลกนิยมใช้ขยายการมีส่วนร่วมของเยาวชน โดยเปิดโอกาสให้ที่ประชุมผู้แทนเยาวชนแสดงความเห็น ตัดสินใจ และติดตามประเมินผลนโยบายร่วมกับผู้กำหนดนโยบาย หลายครั้ง สภายังอาจทำหน้าที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย

แผนภูมิที่ 3

โครงสร้างที่มาของคณะบริหารสภาเยาวชน

ประเทศไทยได้จัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน (“สภาเยาวชน”) ในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศรวม 8,781 แห่งมาตั้งแต่ปี 2008¹⁵ แต่ตราจนปัจจุบัน สภากลับเป็นกระบอก ‘เสียง’ มากกว่ากระบอก ‘เสียง’¹⁶ ที่มีความหมาย เนื่องจากปัญหาใหญ่ 4 เรื่องดังต่อไปนี้

1. ขาดความเป็นตัวแทนที่ดี: กฎหมายจัดตั้งสภาเยาวชนกำหนดให้คณะบริหารสภาระดับตำบล เทศบาล และเขตมาจากการคัดเลือกกันเองของเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 25 ปีทุกคนในพื้นที่ จากนั้น คณะบริหารเหล่านี้ก็คัดเลือกกันเองเป็นคณะบริหารระดับอำเภอ จังหวัด และประเทศขึ้นไปตามลำดับ¹⁷

อย่างไรก็ดี กฎหมายมิได้กำหนดว่าการคัดเลือกกันเองดังกล่าวมีกระบวนการอย่างไร ในทางปฏิบัติ คณะบริหารสภาหลายแห่งถูกภาครัฐเลือกมาจากผู้นำนักเรียน-นักเรียนดีเด่นที่โรงเรียนเสนอ หรือลูกหลานของผู้นำท้องถิ่น¹⁸ ส่วนในพื้นที่ที่มีการเลือกตั้ง ก็มักมาจากการเลือกโดยเยาวชนวงจำกัดมาก จากการสัมภาษณ์ตัวแทนสภา พบว่าบางแห่งมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงหลักสิบคนเท่านั้น เพราะหน่วยงานที่รับ

ผิดชอบมิได้จัดการเลือกตั้งให้เข้าถึงได้ง่ายและประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนรับรู้อย่างทั่วถึง

เมื่อเข้าดำรงตำแหน่งแล้ว คณะบริหารสภายังขาดการรับฟังและร่วมมือกับเด็กและเยาวชนนอกสภาอย่างเพียงพอ เนื่องจากมีภาระงานที่ภาครัฐสั่งการลงมามากและมีทรัพยากรจำกัด ในแง่นี้ คณะบริหารจึงไม่ยึดโยงกับเด็กและเยาวชนวงกว้าง และอาจไม่สามารถสะท้อนความคิดเห็นของพวกเขาได้อย่างเหมาะสม

2. ขาดอิสระในการดำเนินงาน: สภาเยาวชนถูกพัฒนาขึ้นบนหลักการ ‘เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน’ แต่ในความเป็นจริง กรมกิจการเด็กและเยาวชนกลับใช้อำนาจควบคุมนโยบาย โครงการ และงบประมาณของสภาอย่างเข้มงวด เข้าทำนอง ‘ผู้ใหญ่สั่ง เด็กต้องทำตาม’ เสียมากกว่า

ตัวแทนสภาที่ คิด for คิดส์ พุดคุยด้วยเล่าว่า กรมหรือบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดมักกดดันไม่ให้สภาแสดงจุดยืนที่แตกต่าง และกำหนดมาแล้ววางงบประมาณส่วนใหญ่ที่สภาได้รับจะต้องนำไปใช้ทำโครงการอะไร เพื่อเป้าหมายอะไร โดยอาจเปิดโอกาสให้สภาตัดสินใจรายละเอียด

เองบางส่วน หรือให้คณะกรรมการสภาแค่จัดและเข้าร่วมโครงการตามคำสั่ง – บางครั้งได้เพียงร่วมถ่ายภาพเท่านั้น

นอกจากนี้ แม้สภาอาจเสนอโครงการได้เองภายใต้กรอบงบประมาณที่เหลืออยู่ แต่หากกรมหรือบ้านพักไม่เห็นด้วย ก็จะไม่อนุมัติโครงการให้

3. ขาดบทบาทเชิงนโยบาย: กฎหมายจัดตั้งกำหนดให้สภาเยาวชนทำหน้าที่ให้ข้อมูลและความเห็นในประเด็นนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนต่อหน่วยงานรัฐ¹⁹ แต่ในทางปฏิบัติ สภามีบทบาทเชิงนโยบายได้น้อย เพราะขาดอำนาจและเครื่องมือที่จะเอื้อให้ผู้กำหนดนโยบายรับฟังสภาอย่างจริงจัง อย่าลืมน่าเยาวชนกับ ‘ผู้หลักผู้ใหญ่’ ในภาครัฐมีความเหลื่อมล้ำเชิงอำนาจสูงมากภายใต้โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย ฉะนั้นหากไม่ ‘ติดอาวุธ’ ให้สภา ก็ยากนักที่สภาจะมีส่วนร่วมได้อย่างมีความหมาย

ตัวอย่างอาวุธข้างต้นได้แก่ การกำหนดให้ มีผู้แทนสภาเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการของรัฐบาล เพื่อให้มีอำนาจร่วมปรึกษาหารือและตัดสินใจนโยบายโดยตรง แต่ปัจจุบัน มีคณะกรรมการลักษณะดังกล่าวเพียงชุดเดียว คือ คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ซึ่งมีผู้แทนสภาเพียง 3 คนจากจำนวนกรรมการทั้งหมด 28 คน และถูกเรียกประชุมแค่ 2 ครั้งระหว่างเดือนมกราคม 2021-สิงหาคม 2022²⁰

4. ขาดงบประมาณและการสนับสนุนที่จำเป็น: สภาเยาวชนได้รับบุดหนุนจากรัฐบาลเฉลี่ยเพียง 18,353 บาทต่อแห่งในปีงบประมาณ 2564 (2021) และลดลงเหลือ 14,302 บาทต่อแห่งในปีงบประมาณ 2565 (2022)²¹

ยิ่งไปกว่านั้น คณะบริหารสภายังไม่ได้รับการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ทักษะการเจรจาต่อรอง การรับฟังความเห็นของเด็ก และการจัดการโครงการ ขาดที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ อีกทั้งยังขาดเจ้าหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงาน ซึ่งมีเวลาเพียงพอจะรับภาระงานของสภา และคณะบริหารสามารถบังคับบัญชาได้อย่างเต็มที่

หากแก้ปัญหา 4 เรื่องดังกล่าวได้ สภาเยาวชนก็มีศักยภาพที่จะเป็นกระบอกเสียงเชิงนโยบายของเด็กและเยาวชนที่มีความหมาย คิด for คิดส์ เสนอให้ปฏิรูปสภาเยาวชนโดยให้สมาชิกมาจากการเลือกตั้ง เป็นอิสระจากรัฐบาล มีเครื่องมือในการมีส่วนร่วมเชิงนโยบายที่ชัดเจน และต้องร่วมมือกับเยาวชนนอกสภามากขึ้น

ให้สภาเยาวชนมาจากการเลือกตั้ง

คิด for คิดส์ เสนอให้มีสภาเยาวชนแห่งชาติ สภาเยาวชนจังหวัด และสภาเยาวชนท้องถิ่น ซึ่งสมาชิกมาจากการเลือกตั้งและการสุ่ม เพื่อให้สมาชิกเป็นตัวแทนของเด็กและเยาวชนในวงกว้างที่หลากหลายและชอบธรรม

สภาเยาวชนมาเลเซีย

แผนภูมิที่ 3

โครงสร้างสภาเยาวชนแยกตามที่มาของสมาชิก ตามข้อเสนอของ คิต for คิตส์

2/3
เลือกตั้งโดยตรง
ผ่านเว็บไซต์
และสถานศึกษา

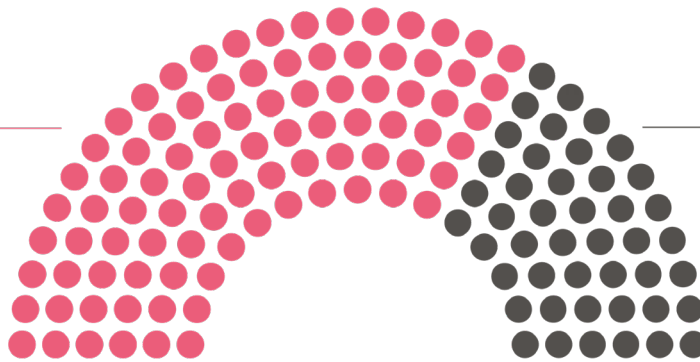
1/3
สุ่มจากเยาวชน
ทุกคนเพื่อสร้าง
ความหลากหลาย

ศรีลังกา

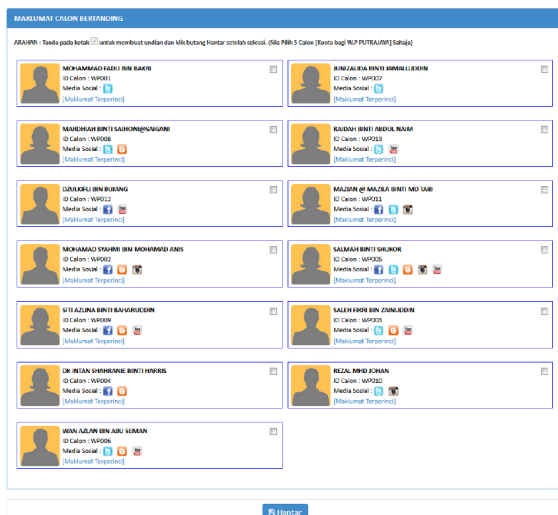

สหราชอาณาจักร

สภาเยาวชนแห่งชาติควรประกอบด้วยสมาชิกอายุ 15-25 ปี จำนวน 135 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี โดยสมาชิกสองในสามหรือ 90 คน มาจากการเลือกตั้งทางตรงโดยเด็กและเยาวชนอายุ 12-25 ปี ผ่านช่องทางออนไลน์และสถานศึกษา ซึ่งเข้าถึงได้ง่ายและต้นทุนการจัดการต่ำ พร้อมทั้งมี

การให้ความรู้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษา และประชาสัมพันธ์เชิงรุกอย่างทั่วถึง การเลือกตั้งควรใช้ระบบแบ่งเขตตามเขตจังหวัด โดยแต่ละจังหวัดมีจำนวนสมาชิกสภามากน้อยตามจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตัวอย่างประเทศที่เลือกสภาเยาวชนตามแนวทางข้างต้น ได้แก่ มาเลเซีย ศรีลังกา และสหราชอาณาจักร

ที่มา: Youth Parliament of Malaysia

ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาเยาวชนมาเลเซีย (Youth Parliament of Malaysia) แบบออนไลน์ทำให้การเลือกตั้งเข้าถึงได้ง่ายและต้นทุนการจัดการต่ำ

ส่วนสมาชิกอีกหนึ่งในสามหรือ 45 คน ให้มาจากการสุ่มประชากรอายุ 15-25 ปีทั่วประเทศขึ้นมา การสุ่มเช่นนี้นับว่าสำคัญยิ่งในการสร้างสภาให้เป็นศูนย์รวมของผู้แทนเยาวชนหลากหลายกลุ่มอย่างสมดุล เพราะโดยธรรมชาติแล้ว การเลือกตั้งจะกีดกันเยาวชนที่สถานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำกว่า ภูมิหลังการศึกษาต่ำกว่า หรือเป็นกลุ่มชายขอบออกไป งานศึกษาในโลกตะวันตกพบว่าสภาผู้แทนนักเรียนมักถูกรวบงำด้วยโลกทัศน์ของชนชั้นกลางผิวขาว²² หลายประเทศจึงพยายามใช้วิธีเลือกสมาชิกสภาที่ประกันความหลากหลายได้ เช่น สภาเยาวชนเมืองออกแลนด์ (Auckland) ในนิวซีแลนด์ ที่มาจากการคัดเลือกของคณะ

กรรมการ ซึ่งทำงานเชิงรุกเพื่อส่งเสริมให้มีผู้แทนชาวเมารี (Māori) ในสภาด้วย²³

ในปัจจุบัน การสุ่มเป็นวิธีการที่ถูกนำมาใช้เลือกผู้แทนประชาชนมากขึ้นตามลำดับ เพราะทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง อีกทั้งกลุ่มคนที่สุ่มได้ก็มีความหลากหลายใกล้เคียงกับประชากร วิธีนี้มักใช้เลือกสมาชิกสภาเมืองเพื่อให้ความเห็นต่อฝ่ายการเมืองหรือประชาชนวงกว้าง เช่น ในเบลเยียมและไอร์แลนด์ รวมถึงเลือกคณะลูกขุนเพื่อร่วมพิจารณาคดีในศาล เช่น ในอาร์เจนตินาและญี่ปุ่น

นอกจากสภาเยาวชนแห่งชาติแล้ว ควรมีสภาเยาวชนจังหวัดในกรุงเทพมหานครและทุกจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 15-45 คน มากน้อยตามจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด และควรมีสภาเยาวชนท้องถิ่นในเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในรอบการเลือกตั้งนั้นถึงเกณฑ์ที่กำหนด โดยประกอบด้วยสมาชิก 9-15 คน สภาทั้งสองระดับนี้ควรมีโครงสร้างและที่มาแบบเดียวกับสภาระดับชาติ ซึ่งก็จะยึดโยงกับเยาวชนวงกว้างในพื้นที่

ให้สภาเยาวชนเป็นอิสระจาก 'บังคับบัญชา' ของรัฐบาล-มีงบประมาณเพียงพอ

การกำหนดให้สมาชิกสภาเยาวชนมาจากการเลือกตั้งและการสุ่มจะช่วยให้สภาเป็นอิสระจากภาครัฐได้มากขึ้น โดยเฉพาะในกรณีของสภาที่แต่เดิมหน่วยงานรัฐเป็นผู้คัดเลือกคณะบริหาร อย่างไรก็ตาม มาตรการดังกล่าวยังไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาความเป็นอิสระของสภา คิด for คิดส์

จึงเสนอให้ปรับรูปแบบการกำกับดูแลสภาตามทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งดังต่อไปนี้

ทางเลือกที่ 1 ให้สภาเยาวชนอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมกิจการเด็กและเยาวชนดั้งเดิม แต่แก้ไขกฎหมายห้ามกรมแทรกแซงจุดยืนและปิดกั้นการแสดงออกของสภา ห้ามใช้งบประมาณของสภาโดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากสภา ก่อน พร้อมทั้งจำกัดอำนาจในการพิจารณาเนื้อหาโครงการที่สภาเสนอ ให้พิจารณาได้เพียงความชอบด้วยกฎหมายของโครงการเท่านั้น

ทางเลือกที่ 2 ย้ายสภาเยาวชนไปอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประธานสภาผู้แทนราษฎรแทน โดยมีสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นหน่วยงานสนับสนุน ประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่ใช่ผู้ตัดสินใจนโยบาย ไม่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของรัฐบาล และถูกบัญญัติให้วางตัวเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ จึงไม่มีเหตุให้แทรกแซงเนื้อหา นโยบาย และโครงการของสภาเยาวชน ตัวอย่างประเทศที่กำกับดูแลสภาเยาวชนในรูปแบบนี้ได้แก่ เกาหลีใต้

อีกหนึ่งข้อเสนอในการเพิ่มอิสระให้สภาคือการผสมผสานแหล่งงบประมาณที่หลากหลาย เพราะงบอุดหนุนจากรัฐบาลที่สภาครอบงำ ต้องผ่านความเห็นชอบของสำนักงานงบประมาณและคณะรัฐมนตรี ส่งผลให้เสียงจากรัฐบาลควบคุมเนื้อหา นโยบาย มากเกินไป จึงควรพิจารณาเพิ่มแหล่งงบประมาณใหม่ เช่น งบที่กันไว้เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (earmarked budget) ตั้งตัวอย่างของเดนมาร์กซึ่งมีกฎหมายกันรายได้จากสลากกินแบ่งรัฐบาลไว้ให้สภาเยาวชน หรือเงินทุนและเงินบริจาคจากหน่วยงานนอกภาครัฐไทย

แม้จะผลักดันให้รับงบประมาณจากหลายแหล่งมากขึ้น แต่รัฐบาลก็ยังคงเพิ่มงบประมาณให้สภาควบคู่ไปด้วย เพื่อให้สภาสามารถดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ได้อย่างเต็มที่และสร้างผลกระทบในวงกว้างได้มากขึ้น – มีความหมายยิ่งขึ้น

เพิ่มบทบาท-อำนาจสภาเยาวชนในกระบวนการนโยบาย

กระบอกเสียงที่เป็นอิสระอาจไม่ใช่กระบอกเสียงที่มีความหมาย หากไม่มีใครรับฟัง คิด for คิดส์ จึงเสนอให้ติดเครื่องขยายให้กระบอกเสียง – ติดอาวุธให้สภาเยาวชน โดยให้มีอำนาจและเครื่องมือในการร่วมให้ความเห็น ติดตาม ประเมินผล และตัดสินใจนโยบายที่ชัดเจนมากขึ้น

ด้านการร่วมให้ความเห็นและติดตามประเมินผล ควรกำหนดให้รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานรัฐต้องส่งร่างกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องหรืออาจส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ให้สภาเยาวชนแห่งชาติให้ความเห็น ก่อนตัดสินใจแบบในออสเตรเลีย ยิ่งไปกว่านั้น ควรกำหนดให้สภาเยาวชนเสนอความเห็น เรียกร้อง และซักถามต่อรัฐมนตรีได้โดยตรง โดยรัฐมนตรีต้องตอบกลับภายใน 15 วันคล้ายกับในเดนมาร์ก²⁴ รวมถึงให้สภาประชุมกับรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องได้อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง หรือเชิญรัฐมนตรีมาตอบคำถามในสภาได้ดังเช่นในมาเลเซีย

นอกจากนี้ ยังควรให้สภาเยาวชนแห่งชาติมีอำนาจเสนอร่างกฎหมายไปยังสภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรีได้โดยตรงเช่นเดียวกับในเกาหลีใต้ พร้อมทั้งสนับสนุนข้อมูล การวิจัย และการเขียนร่างในกระบวนการจัดทำร่างกฎหมายเหล่านั้นด้วย

ด้านการร่วมตัดสินใจ ควรกำหนดให้มีผู้แทนสภาเยาวชนแห่งชาติในคณะกรรมการธิการ สภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการของฝ่ายบริหารที่เกี่ยวข้องในสัดส่วนที่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น คณะกรรมการกิจการเด็กฯ คณะกรรมการการศึกษา คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำหรับสภาเยาวชนจังหวัดและสภาเยาวชนท้องถิ่น ก็ควรกำหนดให้มีอำนาจลักษณะเดียวกันในกระบวนการนโยบายระดับจังหวัด และท้องถิ่นตามลำดับ

ส่งเสริมสภาเยาวชนให้เป็น 'สะพาน' เชื่อมรัฐกับเยาวชนนอกสภา

ไม่ว่าจะปฏิรูปสภาเยาวชนอย่างไร แต่กลไกแบบสภาก็มิได้เหมาะกับเด็กและเยาวชนทุกคน หลายคนก็คงไม่ชอบลงสมัครรับเลือกตั้งหรือเปิดไมค์พูดต่อหน้าที่ประชุมของคนนับสิบนับร้อย กลไกสภายังเป็นกลไกประชาธิปไตยแบบตัวแทน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการรับฟังและการมีส่วนร่วมทางตรงของเด็กและเยาวชนนอกสภา จึงจะสามารถสะท้อนเจตนารมณ์ของพวกเขาได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น คิด for คิดส์ จึงเสนอให้สภาเยาวชนเปิดพื้นที่ให้เยาวชนซึ่งไม่ใช่สมาชิกมีส่วนร่วมมากขึ้น ไม่เป็น 'กำแพง' ที่กีดกัน แต่เป็น 'สะพาน' ที่ช่วยเชื่อมรัฐบาลกับเยาวชนนอกสภา โดยสภาควรจัดกิจกรรมปรึกษาหารือกับเด็กและเยาวชนในรูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเป็นประจำ

ยิ่งไปกว่านั้น สภายังควรมีอำนาจในการเสนอ และสนับสนุนให้หน่วยงานรัฐจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมสำหรับเด็กและเยาวชนด้วย

ตัวอย่างกิจกรรมในต่างประเทศได้แก่ โครงการ Civic Imagination ในสหรัฐอเมริกา ที่ขอความเห็นเด็กและเยาวชน โดยให้พวกเขา ‘จินตนาการ’ ผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมร่วมสมัยแทนการตั้งคำถามโดยตรงไปตรงมา²⁵ โครงการ MH:2K Oldham ในสหราชอาณาจักรที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมผ่าน ‘การทำวิจัย’ โดยฝึกอบรมและให้เยาวชนทำวิจัยเรื่องปัญหาสุขภาพจิตของเยาวชนในเมืองของตนแล้วจัดทำ

ข้อเสนอนโยบาย และโครงการ Ichmache>Politik ในเยอรมนีที่เปิดให้เยาวชนใช้ ‘แพลตฟอร์มออนไลน์’ ในการร่วมกำหนดประเด็นวาระและยกฐานะยุทธศาสตร์ชาติด้านนโยบายประชากร²⁶

นอกจากนี้ สภาเยาวชนยังควรสรรหาเยาวชนนอกสภามาร่วมเป็นคณะกรรมการธิการและผู้แทนของสภาในสัดส่วนที่เหมาะสม รวมถึงใช้กลไกงบประมาณแบบมีส่วนร่วม (participatory budgeting) โดยเปิดโอกาสให้เยาวชนสามารถรวมกลุ่มเสนอโครงการเพื่อขอรับงบประมาณไปดำเนินการเอง และให้เยาวชนทุกคนในพื้นที่ลงคะแนนเสียงตัดสินใจเลือกโครงการร่วมกัน

เสาหลักที่ 3: ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายของระบบการศึกษา

เสาหลักที่สามคือการให้นักเรียน-นักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายของระบบการศึกษามากขึ้น เป็นอีกหนึ่งมาตรการขยายช่องทางการมีส่วนร่วมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะ

สถานศึกษาและระบบการศึกษาเป็นสถาบันที่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และพัฒนาการของเด็กและเยาวชนวัยเรียนอย่างมีนัยสำคัญ พวกเขาจึงพึงมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายของสถานศึกษาและระบบการศึกษามากเป็นพิเศษ

แต่ในความเป็นจริง นักเรียน-นักศึกษากลับมีส่วนร่วมได้จำกัดมาก โดยจากผลสำรวจของ คิด for คิดส์ เยาวชนอายุ 15-25 ปีถึง 47.8% รายงานว่าเคยประสบปัญหาที่ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ตอบสนองความต้องการของพวกเขา ฉะนั้นจึงไม่น่าแปลกที่เยาวชนจำนวนมากต้องเผชิญกับปัญหาหลายเรื่องในสถานศึกษาอย่างเรื้อรัง เหนียวรั้งมิให้เติบโตและเติมเต็มความฝันได้อย่างเต็มที่²⁷

คิด for คิดส์ เสนอให้ปฏิรูปกลไกการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา โดยเริ่มจากเรื่องพื้นฐาน

ที่สุดซึ่งสถานศึกษาจำนวนมากยังทำไม่ได้ คือ ให้นักเรียน-นักศึกษาเลือกตั้งคณะกรรมการหรือผู้แทนของตนได้อย่างอิสระ ห้ามผู้บริหารสถานศึกษาและครูคัดเลือกกรรมการเอง แทรกแซงการเลือกตั้งและปลดกรรมการโดยพลการ ขณะเดียวกันก็ควรให้คณะกรรมการนักเรียนมีอิสระและงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมตามนโยบายของตนอย่างเพียงพอ ไม่ใช่เพียง 'แขนขา' ที่มีไว้ช่วยงานตามคำสั่งครูเท่านั้น

การปลด เนติวิทย์ โชติภัทร์ไพศาล พ้นจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อปี 2021 เป็นตัวอย่างความพยายามของผู้บริหารสถานศึกษาในการควบคุมอิสระของผู้แทนนักเรียน

ในระดับนโยบายสถานศึกษา ควรกำหนดให้คณะกรรมการหรือสภาสถานศึกษาประกอบด้วยผู้แทนนักเรียน-นักศึกษาเป็นสัดส่วนหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด เพื่อร่วมตัดสินใจนโยบายโดยตรง ยิ่งไปกว่านั้น ยังควรกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรึกษาหารือกับนักเรียนก่อนตัดสินใจนโยบาย และให้นักเรียนมีส่วนร่วมประเมินผลนโยบายและการปฏิบัติงานของบุคลากร

ในระดับระบบการศึกษาภาพรวม ควรกำหนดให้มีผู้แทนนักเรียน-นักศึกษาและผู้แทนสภาเยาวชนในคณะกรรมการสภาการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ และคณะกรรมการการอุดมศึกษา รวมถึงคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการอาชีวศึกษาจังหวัด ในสัดส่วนที่เหมาะสม

สามเสาหลัก x สองฐาน นโยบาย ขยายช่องทางให้ เสียงเยาวชนมีความหมาย

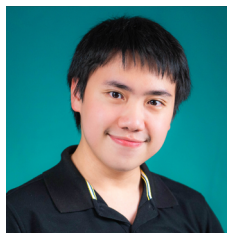
ชุดข้อเสนอนโยบายสามเสาหลักนี้ – ลดอายุขั้นต่ำและขยายช่องทางการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปฏิรูปสภาเยาวชนให้เป็นกระบอกเสียงเชิงนโยบายที่อิสระ และให้นักเรียน-นักศึกษามีส่วนร่วมในนโยบายของระบบการศึกษา – จะเอื้อให้เสียงของ

เยาวชน 'ถูกรับฟังและมีความหมาย' ในกระบวนการนโยบายมากขึ้น ส่งผลให้นโยบายสามารถตอบสนองความต้องการและสนับสนุนให้พวกเขาเติบโตและเต็มเต็มความฝันได้เต็มที่ยิ่งขึ้น รวมถึงลดโอกาสที่ความขัดแย้งจะปะทุรุนแรงในสังคม

อย่างไรก็ดี การขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว จะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมีฐานสำคัญ 2 ฐาน ฐานแรก คือการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านพลเมืองศึกษาและ soft skills ให้เยาวชนมีความรู้และทักษะในการใช้ ช่องทางการมีส่วนร่วมใหม่ได้เต็มศักยภาพ ผ่าน หลักสูตรและกิจกรรมในสถานศึกษา รวมถึงผ่าน โครงการการมีส่วนร่วมต่างๆ

อีกฐานหนึ่งคือการคุ้มครองเยาวชนที่มีส่วนร่วม โดยรัฐบาลต้องหยุดกวดปราบการมี

ส่วนร่วมของเยาวชนด้วยความรุนแรงหรือเครื่องมือทางกฎหมาย ปรับปรุงช่องทางร้องเรียนครู ที่ใช้อำนาจละเมิดสิทธิของนักเรียนให้เข้าถึงง่าย และตอบสนองข้อร้องเรียนได้รวดเร็ว ตลอดจน พัฒนาระบบคุ้มครองเด็กให้สามารถช่วยเหลือเหยื่อ ความรุนแรงในครัวเรือนได้อย่างทันที่วงที่ ขณะ เดียวกัน องค์กรที่จัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมก็จะ ต้องออกแบบกิจกรรมโดยคำนึงถึงความปลอดภัย ของเยาวชนที่เข้าร่วมด้วย

ผู้วิจัยหลัก

วรธร เลิศรัตน์

ติดต่อ

voradon.lerdrat@gmail.com
contact.101pub@gmail.com

นักวิจัยนโยบายฯ ประจำ 101 PUB ที่ชอบคิดชอบ คูยเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมทั้งไทย- เทศ อยากเห็นสังคมที่คนทุกคนมีความหมาย กิน ดืออยู่ดี ยุติธรรม และอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมเกลียว

เชิงอรรถ

1. วรตล เลิศรัตน์ และ เจณิตตา จันทวงษา, *เด็กและครอบครัวไทยในสามวิกฤต รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว ประจำปี 2022: เล่มผนวกที่ 2 สามความฝันของเยาวชนไทย* (กรุงเทพฯ: ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว, 2022).

2. *Convention on the Rights of the Child* (1989), Art.23.

3. บางส่วนดัดแปลงจาก: วรตล เลิศรัตน์, “ลดอายุผู้มีสิทธิเลือกตั้งจาก 18 เหลือ 15 ปี? ขยายสิทธิให้เสียงเยาวชนมีความหมาย,” *The101.world*, 13 มิถุนายน 2022, <https://www.the101.world/lowering-voting-age-to-15/> (เข้าถึงเมื่อ 27 กันยายน 2022).

4. *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 [2017]*, ม.97; พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 [2019], ม.49.

5. *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 [2017]*, ม.160.

6. “จำนวนประชากรจากการทะเบียน จำแนกตามอายุ เพศ ภาคและจังหวัด พ.ศ. 2564,” สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2021, http://statbbi.nso.go.th/staticreport/Page/sector/TH/report/sector_01_11101_TH_xlsx (เข้าถึงเมื่อ 27 กันยายน 2022).

7. Inter Parliamentary Union, “Thailand: House of Representatives,” *IPU Parline: Global Data on National Parliaments*, https://data.ipu.org/content/thailand?chamber_id=13541

(เข้าถึงเมื่อ 27 กันยายน 2022).

8. ข้อมูลรวบรวมโดย คิด for คิดส์

9. *ประมวลกฎหมายอาญา*, ม.73-76.

10. *พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 [1998]*, ม.44.

11. เยาวชนอายุ 16 ปีขึ้นไปสามารถเลือกตั้งสมาชิกสภาสกอตแลนด์ได้ แต่ยังไม่เลือกตั้ง ส.ส. ของสหราชอาณาจักรไม่ได้

12. นับรวมสหรัฐอเมริกาและแคนาดา ซึ่งกำหนดอายุนิติภาวะแตกต่างกันในแต่ละมลรัฐ โดยมีทั้งที่ไม่เกินและเกิน 18 ปี

13. หัวหน้าฝ่ายบริหารของออสเตรเลีย และเนเธอร์แลนด์คือนายกรัฐมนตรี ส่วนของฟินแลนด์คือประธานาธิบดี

14. ฉัตร คำแสง, วรตล เลิศรัตน์, และ เจณิตตา จันทวงษา, *เด็กและครอบครัวไทยในสามวิกฤต รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว ประจำปี 2022* (กรุงเทพฯ: ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว, 2022), น.39.

15. พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ค.ศ. 2007 จัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนอำเภอ สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด สภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยเมื่อ ค.ศ. 2008 ต่อมา พ.ร.บ. ฉบับที่ 2 ค.ศ. 2017 ได้กำหนดให้จัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตำบลหรือเทศบาลเพิ่มเติม

16. “สภาเด็กและเยาวชน สภานักเรียน กระบอกเสียง(ง)ที่ถูกเมิน,” *Amnesty International Thailand*, 22 มกราคม 2022, <https://www.amnesty.or.th/latest/blog/985/> (เข้าถึงเมื่อ 22 กันยายน 2022).

17. พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, ม.22, 24, 26, 28, 30.

18. สมพงษ์ จิตระดับ, *คู่มือสร้างความเป็นพลเมืองดีในสภาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น* (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2012); อ้างถึงใน: ชานนท์ โกมลมาลย์, พีธกร ศรีบุตรวงศ์, โชติเวชญ์ อึ้งเกลี้ยง, และพรนิภา เดชแพ, *รายงานการศึกษาขั้นสมบูรณ์ ยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2560-2569*, น.124-125.

19. พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, ม.23, 25, 29, 31.

20. “‘จูนท์’ ส่งผ่าน คกก.พัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติให้ทุกหน่วยรับฟังข้อเสนอ สัมัชชาเยาวชน ต้องรายงานความคืบหน้าการช่วยแก้ปัญหาทุก 3 เดือน,” *รัฐบาลไทย*, 31 กรกฎาคม 2021, <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/44295> (เข้าถึงเมื่อ 18 กรกฎาคม 2022); “ประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 1/2565,” *กรมกิจการเด็กและเยาวชน*, https://www.dcy.go.th/dcy/web-new/network/?p=gallery_view&id=3301 (เข้าถึงเมื่อ 18 กรกฎาคม 2022).

21. สำนักงานประมาณ, *เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 3 งบประมาณรายจ่าย ฉบับปรับปรุง ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย*

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 เล่มที่ 2 (สำนักงบประมาณ, 2020), น.384; สำนักงานประมาณ, *เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 3 งบประมาณรายจ่าย ฉบับปรับปรุง ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เล่มที่ 2* (สำนักงบประมาณ, 2021), น.389.

22. Alison Cook-Sather, “Resisting the Impositional Potential of Student Voice Work: Lessons for Liberatory Educational Research from Poststructuralist Feminist Critiques of Critical Pedagogy,” *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education* 28 (3), 2007, pp.389-403; Michael Fielding, “Transformative Approaches to Student Voice: Theoretical Underpinnings, Recalcitrant Realities,” *British Educational Research Journal* 30 (2), 2004, 295-311; cited in Helen Cahill and Babak Dadvand, “Re-conceptualising Youth Participation: A Framework to Inform Action,” *Children and Youth Services Review* 95, 2018, p.250.

23. Sarah Finlay, “Carving out Meaningful Spaces for Youth Participation and Engagement in Decision-making,” *Youth Studies Australia* 29 (4), 2010, pp.56-57.

24. หมายถึง Danish Youth Climate Council ซึ่งเป็นสภาเยาวชนเฉพาะด้านภูมิอากาศ

25. ดูเพิ่มเติม: *The Civic Imagination Project*, <https://www.civicimaginationproject.org/> (เข้าถึงเมื่อ 11 ตุลาคม 2022); คัด for คัดส์ได้นำกระบวนการนี้มาทดลองใช้กับเยาวชนในประเทศไทย อ่านรายงานวิจัยได้ที่: <https://101pub.org/youth-civic-imagination/>

26. Sylwia Borkowska-Waszak, Stavros Errikos Diamantopoulos, Patrick Lavelle, and Ornella Martinello, *Good Practices of Youth Participation: Mid-term Deliverable Report of the Project 'Youth for a Just Transition'* (2020).

27. จัตรี คำแสง, วรตริ เลิศรัตน์, และเจณิตตา จันทวงษา, *เด็กและครอบครัวไทยในสามวิกฤต รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัวประจำปี 2022: เล่มผนวกที่ 1 สถิติสำคัญด้านเด็กเยาวชน และครอบครัว* (กรุงเทพฯ: ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว, 2022), น.52.

101 PUB หรือ 101 Public Policy Think Tank - ศูนย์ความรู้นโยบายสาธารณะ
เพื่อการเปลี่ยนแปลง มุ่งทำงานวิจัยด้านนโยบายสาธารณะไทยในบริบทโลกใหม่
เราทำงานวิเคราะห์ ออกแบบ ขับเคลื่อน และสื่อสารนโยบายสาธารณะ บนฐาน
วิชาการ ฐานการพัฒนา และฐานประชาธิปไตย

 www.101pub.org

 101PUB

 @101_PUB

 @101_pub

 contact.101pub@gmail.com